

Visita a la Catedral de Sant Maria de Solsona

La Catedral de Santa Maria de Solsona és més antiga que la pròpia diòcesi.

Fou l'any 1593 que el Papa Climent VIII, a instàncies del rei Felip II, creà el bisbat de Solsona i erigí en catedral l'església de la canònica de Santa Maria, on des de feia molts segles hi havia una comunitat de clergues que vivien sota la regla de Sant Agustí. La necessitat de tenir una frontera que barrés el pas als hugonots de l'altra banda dels Pirineus i la dificultat per atendre degudament el bisbat d'Urgell, -excessivament gran i de difícil orografia-, afavorí la formació del nou bisbat tot aplegant parròquies dels bisbats de Vic i Urgell. És, doncs, un dels bisbats joves de Catalunya que té, però, una vella catedral, de la qual hi ha documentades diverses consagracions. De l'església preromànica consagrada l'any 977 no en queda res. De les consagracions del temple romànic els anys 1070 i 1163 se'n conserven importants testimonis: els més notables són els tres **absis romànics** (que avui serveixen de sagristia), el claustre, el campanar, el celler i el refectori dels canonges.

La visió de la catedral de Solsona, contemplada des de l'**exterior**, amb el propòsit de definir-ne l'estil, ens proporciona els elements necessaris per afirmar que ens trobem davant d'un monument d'estructura romànica, bo i més si els punts de mira són els absis i el campanar. I si decidim entrar-hi per la porta que dóna a la plaça de

l'església, -n'hi ha una altra a la plaça de Palau-, ens topem amb la primera sorpresa: la monumental **portalada romànica**, de la qual només se n'ha conservat un fragment escultòric: la figura d'un àngel nimbat, amb les ales desplegadas, i un monstre sota els peus, fou enderrocada per substituir-la per aquesta que ara veiem, neoclàssica (1780) que ostenta el relleu de sant Agustí en èxtasi. D'aquesta nefasta idea d'enderrocar el romànic n'haurà de respondre el bisbe Lasala, altrament valorat per altres importants iniciatives. L'altra porta d'accés és a la plaça de Palau, on s'hi construí, en 1769, la **façana barroca**, ocupada en bona part per la portalada, amb dues columnes, un frontó trencat i una fornícula que ostenta la figura exempta de la Verge Assumpta.

Ja a l'**interior** de la catedral comprovem que l'actual església és d'estil gòtic, amb nau única coberta amb volta de creueria i capçada amb un absis poligonal de cinc panys; el creuer, com veurem, és d'època barroca. L'obra gòtica es començà per ponent en temps del paborde Ponç de Vilaró (1265-1287) i fou represa, després de 300 anys d'interrupció, quan Solsona ja tenia bisbe i l'església era ja catedral. Per avaluar l'aspecte general de l'interior del temple cal tenir en compte que l'any 1810 fou incendiat per les tropes franceses; les conseqüències d'aquest furor salvatge les sofriren el retaule de l'altar major i els altres de la nau i del claustre. Encara sofrí una altra destrossa durant la guerra del 1936-1939: només quedaren les parets i l'orgue, i la nauserví de mercat públic i de magatzem. Després de la guerra, els arquitectes Clavera i Puig Boada s'encarregaren de la restauració. El modern **conjunt de l'altar major**, envoltat pel cadirat del cor, compta amb un baldaquí neogòtic, mentre que ells murs perimetrals del presbiteri són presidits per la imatge en relleu de la Verge Assumpta, acompanyada de sis estàtues de sants adossades a les columnes. A la nau s'hi obren, les capelles dedicades a sant Antoni, a la Verge del Roser, a santa Teresa, i a sant Josep. Vitralls gòtics a l'absis i el rosetó del temple romànic il·luminen l'interior del temple per migdia i ponent; a tramuntana, les obertures són closes amb vitralls moderns. De l'interior n'hem de destacar encara l'**orgue**, fabricat el 1853 per l'orguener barceloní Gaietà Viladebó.

La prosperitat econòmica dels segles XVII i XVIII esperonà les ànsies reformistes per endegar diversos projectes. Un dels importants fou la construcció del **creuer** que

acabà de desfigurar l'edifici romànic. El costat esquerre és reservat per a **capella de la parròquia**, on el 1753 el bisbe Mezquita hi feu construí l'altar **barroc de la Mercè**. A l'inici d'aquest tram hi trobem una magnífica **pica baptismal**, amb copa poligonal a l'exterior i circular a l'interior, obra de Jaume Busquets i Mollera, amb els deu manaments escrits a l'entorn: simbolitzen la Llei de Déu segons la qual és rebut el nou cristià.

Al cantó dret del creuer s'hi situà vers 1727 la capella de la **Mare de Déu del Claustre**, després de ser traslladada diverses vegades d'indret. S'encarregà a Jacint Morató (substituït a la seva mort pel seu fill Carles) el recobriment de les parets laterals, indicant-li els temes que havia d'esculpir-hi: la troballa i conducció sota tàlem de la imatge de la Mare de Déu, i l'escena en què un llamp encengué la llàntia del temple antic durant la funció d'acció de gràcies pel seu acabament. L'incendi de 1810 destruï tot aquest conjunt. Vers l'any 1850 el pintor Antoni Ferran pinta les dues grans teles del creuer, representant els mateixos temes que tenien les escultures cremades pels napoleònics: la sagrada imatge portada en processó i el llamp que encén la llàntia. El segle XX proveí la resta d'elements que configuren l'espai, ampliat entre 1902 i 1019. El 1941 s'aprovà el projecte d'Isidre Puig Boada per al nou altar de la capella, que és el conjunt que ara veiem, executat en alabastre i marbre. S'hi representen, en mig relleu, sants i santes de l'Església universal i de Catalunya: els quatre patriarques i profetes de l'antic testament Jacob, Moisès, Elies i Abraham; els quatre apòstols Joan, Pere, Pau i Jaume; els quatre màrtirs Pere Màrtir, Narcís, Fructuós i Sebastià; els quatre confessors Ramon Nonat, Bernat Calvó, Ermengol i Pere Claver; i les quatre verges Caterina, Agnès, Llúcia i Cecília. En 1949 és signat un contracte amb el pintor Miquel Farré per la decoració, al fresc, dels paraments del presbiteri. A la cúpula s'hi pintà la Mare de Déu, Judit, Ester, Sara i Rebeca; a les petxines, els sants Joaquim i Anna, Joan i Elisabet; als timpans laterals, l'Anunciació i les noces amb sant Josep. El mateix pintà l'any 1952 els dos grans plafons laterals, amb un Calvari i les Noces de Canà. La mort impedí que el pintor Josep Obiols pogués acabar el projecte que tenia per pintar el cambril, del qual només en resta el notable testimoni de la Coronació de la Verge.

Però sobretot, i malgrat les nombroses vicissituds històriques, presideix aquest recinte la **imatge romànica de la Mare de Déu del Claustre**, obra vinculada al cercle del mestre Gilabertus de Tolosa i datada a la segona meitat del segle XII, considerada un dels monuments més insignes de l'art català i en tot cas una de les escultures en pedra més belles de tot l'art romànic. Aquest és el lloc propici per a l'oració silenciosa i on es manifesta constantment la devoció que el poble de Solsona té a la Mare de Déu del Claustre.

Sortint de la catedral per a visitar els claustres passem pel costat del **campanar**, magnífica torre del segle XII amb planta baixa i tres nivells de grans obertures, als quals s'afegí posteriorment un quart nivell atès que amb l'alçada que havia adquirit la nova nau gòtica el campanar quedava massa baix. Els **claustres** es troben a l'espai ubicat entre la Catedral i l'antic monestir o canònica. El que avui veiem són unes galeries barroques que substitueixen l'antic claustre romànic, enderrocat a principi del segle XVIII bo i adduint les incomoditats que comportava el desnivell existent entre els claustres i la Catedral, situada a una cota més baixa. Els claustres actuals formen un planta trapezoïdal amb porxos de tres arcs i pilars cruciformes, coberts amb voltes de canó amb llunetes. El claustre romànic, fet construir pel paborde Bernat de Pampa (1161-1195), era de reduïdes dimensions però de bella factura i abundant ornamentació, producte d'una escola altament qualificada com era la tolosana, que com ja hem vist es relaciona també amb la extraordinària imatge de la Mare de Déu del Claustre; un tram de la galeria d'època romànica, coberta amb volta de canó, encara és visible en el tram que trobem a l'entrada del claustre, i molts fragments esculpits d'aquestes belles galeries es conserven al Museu Diocesà i Comarcal. Per sort, queda gairebé del tot sencera la **portalada** d'accés al claustre des de la catedral, atribuïda a Pere de Coma, amb la col·laboració del taller tolosà del mestre Gilabertus. És una magnífica obertura configurada amb amples arquivoltes, decorades amb motius geomètrics i una sèrie de columnes i capitells tots ells decorats amb motius geomètrics i florals. La restauració que avui podem contemplar remarca els dos estils, deixant al descobert el fragment de galeria romànica i l'estructura neoclàssica que s'hi sobreposà. Tot sigui pel millor coneixement de la història d'aquests monuments.